

TÌM HIỂU NGUỒN TƯ LIỆU GIẢNG DẠY BIÊN DỊCH NGÀNH CỬ NHÂN TIẾNG ANH Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI NGỮ, ĐẠI HỌC HUẾ

Phạm Hòa Hiệp*

Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế

Nhận bài: 16/05/2017; Hoàn thành phản biện: 19/06/2017; Duyệt đăng: 21/08/2017

Tóm tắt: Bài báo này trình bày một số kết quả chính của đề tài nghiên cứu các nguồn tư liệu đang được sử dụng trong các lớp học biên dịch ngành Tiếng Anh ở trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế và tìm hiểu các nguồn tư liệu này có đáp ứng nhu cầu của thị trường dịch thuật hiện nay không. Kết quả phỏng vấn các giáo viên, sinh viên đang theo học và sinh viên đã tốt nghiệp ngành biên dịch cho thấy nhiều khó khăn trong công việc chọn lọc tài liệu phù hợp để dạy biên dịch. Ngoài ra, nghiên cứu còn chỉ ra có sự bất cập giữa nguồn tài liệu đang được giảng dạy và nhu cầu thực tế của công tác biên dịch mà các cựu sinh viên tốt nghiệp đang đảm trách. Mục đích cuối cùng của đề tài là đưa ra một số gợi ý nhằm nâng cao chất lượng công tác đào tạo biên dịch.

Từ khóa: dịch thuật, đào tạo biên dịch, giáo trình biên dịch, tài liệu giảng dạy

1. Giới thiệu

Nhu cầu dịch thuật luôn là một nhu cầu lớn của toàn xã hội. Tổ chức Allied Business Intelligence cho rằng doanh thu của thị trường dịch thuật năm 2004 đạt 20 tỉ USD; Ủy ban Châu Âu đưa ra một con số lớn hơn 30 tỉ USD mỗi năm, đạt tốc độ tăng trưởng lên đến 15-18%; công ty chuyên nghiên cứu thị trường về ngôn ngữ và dịch thuật Common Sense Advisory ước tính thị trường dịch thuật tăng từ 14,25 tỷ USD năm 2008 đến 25 tỉ USD năm 2013 (tăng 10,8% trong 5 năm).

Với khối lượng sản phẩm dịch vụ khổng lồ của nhiều lĩnh vực đang trên đường chuyển vào Việt Nam, nhu cầu dịch thuật ngày mỗi tăng mạnh, đặc biệt là khi Việt Nam không ngừng tăng cường hội nhập kinh tế toàn cầu, mở rộng quan hệ quốc tế nhằm tạo môi trường đầu tư cũng như cơ hội làm việc cho các tổ chức quốc tế, các công ty đa quốc gia đến với thị trường việc làm của Việt Nam. Căn cứ vào mức thu nhập của thế giới, thì mức thu nhập bình quân của Việt Nam tương ứng sẽ phải đạt mức khoảng 500 triệu USD/năm. So với mức tiêu thụ trên mức bình quân các sản phẩm dịch thuật của các nước đang phát triển ở khu vực châu Á thì với thị trường tiềm năng như ở nước ta, dịch thuật có thể đạt tới con số 1 tỷ USD.

Từ những con số thống kê trên, chúng ta có thể thấy rằng dịch thuật là một ngành nghề đóng vai trò quan trọng đáng kể trong cuộc sống nói chung và trong sự nghiệp đào tạo nghề nói riêng. Đặc biệt, với sự bùng nổ mạnh mẽ của thế giới công nghệ và mạng lưới Internet trên khắp toàn cầu trong những năm gần đây, nhu cầu trao đổi và tiếp cận những thông tin mới từ khắp nơi ngày mỗi tăng mạnh. Điều đó đòi hỏi sự gia tăng vượt trội các tài liệu thông tin cần được được chuyển tải từ một ngôn ngữ nguồn sang một ngôn ngữ đích. Hay nói cách khác, nhu cầu dịch thuật đang mỗi ngày một phát triển mạnh mẽ hơn, nhằm đáp ứng mục tiêu trao đổi thông tin, chuyển giao công nghệ, v.v.

Với nhu cầu dịch thuật tăng cao như vậy, việc đào tạo biên dịch viên chuyên nghiệp ngày

*Email: hiepsuu@gmail.com

càng cần thiết và quan trọng nhằm đáp ứng nguồn nhân lực tri thức cho xã hội. Tuy nhiên, công tác đào tạo biên dịch tại trường đại học ở nhiều nước, ở Việt Nam cũng như một số nước châu Á, thường có xu hướng đem lại cho sinh viên những kiến thức lý thuyết về ngôn ngữ, nhưng không trang bị cho họ những kỹ năng và nội dung cần thiết để có thể làm công tác biên dịch như những nhà chuyên nghiệp (Pym, 2009; Garb, 2001). Đào tạo biên dịch chủ yếu thường gắn với đào tạo kỹ năng thực hành tiếng, hoặc nghiên cứu một ngoại ngữ và văn hóa (Pym, 2009; Bernardini, 2004). Ở Việt Nam, theo mô hình truyền thống, thông thường sinh viên được đào tạo dịch thuật một cách không có hệ thống. Phương pháp giảng dạy dịch trong lớp học thường dựa trên phương pháp thử nghiệm và sửa lỗi (Caminade & Pym 1998). Việc thiết kế chương trình giảng dạy dịch thuật ở các trường đại học ở Việt Nam thường không bám sát với nhu cầu kinh tế và xã hội; nội dung chương trình giảng dạy thường tùy tiện, thiên về văn chương (Pham Hoa Hiep & Tran Thi Ly, 2013). Người biên soạn chương trình giảng dạy thường không nắm bắt chính xác nhu cầu thị trường và do đó không xác định được các loại tài liệu, các lĩnh vực chuyên môn, các chủ đề, thể loại và phong cách mà sinh viên cần phải xử lý trong công tác dịch thuật của họ sau khi tốt nghiệp (Pham Hoa Hiep & Doan Thanh Tuan, 2013; Tran Van Phuoc, 2009; Do Minh Hoang, 2009). Điều này ảnh hưởng đến năng lực biên dịch của sinh viên tốt nghiệp.

Trong bất kỳ chương trình giảng dạy và đào tạo nào, phương pháp giảng dạy và tài liệu giảng dạy đều đóng vai trò hết sức quan trọng góp phần nâng cao chất lượng đào tạo. Đáng chú ý là trong công tác đào tạo dịch thuật, có rất ít công trình nghiên cứu về phương pháp giảng dạy và tài liệu giảng dạy biên dịch cũng như phiên dịch. Thực tế trong những năm qua có một số lượng nhỏ các công trình nghiên cứu về phương pháp giảng dạy biên dịch ở một số nước, nhưng nghiên cứu về những nguồn tài liệu để dạy biên dịch thì dường như không có. Động cơ của bài báo này là để góp phần nâng cao chất lượng đào tạo biên dịch và cập nhật chương trình cử nhân ngành biên dịch ở trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế cũng như các trường ngoại ngữ khác. Bằng cách thu thập một số tư liệu nhằm xem xét các nguồn tư liệu nào và phương pháp nào hiện đang được sử dụng trong các lớp học biên dịch, bài báo này mong được góp phần nâng cao chất lượng công tác đào tạo biên dịch trong các trường đại học ở Việt Nam.

Bài viết này xem xét các nguồn tư liệu nào đang được sử dụng trong các lớp học biên dịch ngành Tiếng Anh ở trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế, và các nguồn tư liệu này có đáp ứng với nhu cầu của thị trường dịch thuật hiện nay không. Tác giả cũng đưa ra một số gợi ý nhằm nâng cao chất lượng công tác đào tạo biên dịch.

2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu định tính được sử dụng cho nghiên cứu này. Công cụ nghiên cứu cụ thể là phỏng vấn sâu. Ba cuộc phỏng vấn được tiến hành với 3 giáo viên hiện đang giảng dạy biên dịch ở Khoa Tiếng Anh trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế. Kinh nghiệm giảng dạy của các giáo viên theo thứ tự là 28 năm, 15 năm và 5 năm. Nội dung phỏng vấn chủ yếu tập trung vào tài liệu giảng dạy biên dịch mà các giảng viên đã và đang sử dụng trong các học phần liên quan đến việc dạy biên dịch (xem phụ lục 1, 2, 3).

Năm sinh viên năm thứ 4 được chọn ngẫu nhiên đã theo học tất cả các học phần biên dịch trong chương trình cử nhân tiếng Anh, ngành biên dịch tại trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học

Huế được chọn ngẫu nhiên để phỏng vấn. Ba sinh viên đã tốt nghiệp có kinh nghiệm làm việc dịch thuật từ 1 đến 5 năm cũng được chọn ngẫu nhiên để phỏng vấn.

Các cuộc phỏng vấn được tiến hành trong thời gian từ 30 đến 45 phút. Tuy cuộc phỏng vấn không được thu âm, người phỏng vấn đã ghi chép cẩn thận những ý chính và rà soát với người được phỏng vấn để bảo đảm tính chính xác. Tuy nhiên, người nghiên cứu cũng là một giảng viên ở tổ bộ môn Biên - Phiên dịch trong cơ sở nghiên cứu, nên không tránh khỏi các thiên kiến và chủ quan trong quá trình thu thập, và phân tích các dữ liệu phỏng vấn.

3. Kết quả nghiên cứu

Các thông tin thu thập được từ các cuộc phỏng vấn với giảng viên và sinh viên được gộp lại theo các chủ đề được trình bày dưới đây.

3.1. Quan điểm của giảng viên về nguồn tài liệu giảng dạy biên dịch

Tất cả các giảng viên được phỏng vấn đều nêu các khó khăn liên quan đến việc soạn thảo hay chọn lựa tài liệu phù hợp để sử dụng trong các học phần biên dịch. Khác với tài liệu giảng dạy thực hành tiếng cho các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết, và ngành sư phạm tiếng Anh mà có thể dễ dàng tìm được trên thị trường, các tài liệu dạy biên dịch hầu như không có sẵn. Để đối phó với vấn đề này các giảng viên phụ trách các học phần biên dịch cho biết họ có hai phương án: hoặc là soạn một giáo trình riêng cho từng học phần; hoặc là không dùng giáo trình nào cả, thay vào đó sử dụng tài liệu khác nhau cho mỗi buổi học. Tuy nhiên, cho dù làm cách nào đi nữa, thì các giảng viên được phỏng vấn vẫn không thấy thỏa đáng. Ví dụ một giảng viên trẻ cho biết:

Sinh viên thường cảm thấy thụ động khi họ phải học theo một giáo trình đã được soạn sẵn, vì thông thường nội dung trong những giáo trình không được mới mẻ cho lắm. Và lại, các em thường xem trước các bài dịch gợi ý hay bài dịch mẫu trong giáo trình, và có khuynh hướng học thuộc lòng các bài đó, thay vì thật sự rèn luyện kỹ năng dịch thuật của mình.

Để khắc phục những hạn chế của một giáo trình đã soạn sẵn, các giảng viên đều thấy việc cần thiết phải chọn các tài liệu giảng dạy từ mạng Internet. Các tài liệu được chọn thường có tính cập nhật và thường có nội dung lý thú hơn tài liệu soạn sẵn. Tuy nhiên, việc dạy không theo một giáo trình nhất định cũng đem lại một số thách thức khó khăn, như một giảng viên phát biểu:

Nếu dạy không theo một giáo trình, giảng viên không có gì để khai vào các mẫu tờ khai về chương trình bắt buộc của tổ bộ môn, khoa và nhà trường. Dù do đặc thù của môn dịch, chúng ta có thể làm vậy [dạy không theo giáo trình]. Tuy nhiên, việc này cũng có thể dẫn đến một số rắc rối về hành chính.

Ngoài việc nêu lên những rắc rối liên quan đến hành chính, và pháp lý nói trên, một giảng viên khác cũng chỉ ra những bất cập về chuyên môn khi không giảng dạy không theo một giáo trình. Những vấn đề này liên quan đến bồi dưỡng năng lực ngôn ngữ cho sinh viên theo trình độ từ thấp đến cao:

Tôi đồng ý là có thể gây hứng thú và có thể thực tiễn hơn khi dạy biên dịch mà không dùng một giáo trình nhất định. Tuy nhiên, nếu chọn tài liệu giảng dạy theo tính thời sự và theo nội dung, có thể đưa đến vấn đề là đôi lúc tài liệu quá khó về ngôn ngữ, hoặc không có tính liên tục. Ví dụ đầu học kỳ sinh viên phải học với tài liệu khó nhưng cuối học kỳ lại dễ hơn.

3.2. Quan điểm của sinh viên về nguồn tài liệu giảng dạy biên dịch

Các vấn đề về nguồn tư liệu giảng dạy biên dịch cũng được sinh viên bàn luận trong các cuộc phỏng vấn. Rất nhiều ý kiến của sinh viên trùng lặp với ý kiến của giáo viên. Đa số các sinh viên ngành biên dịch thường được yêu cầu học dịch trong một giáo trình đã được soạn sẵn. Dù người biên soạn đã cố gắng nhiều, các giáo trình này được đánh giá là khá cũ và các chủ đề trong giáo trình không còn có tính thời sự. Cụ thể một sinh viên nói:

Trong cả năm 3, chúng em được học biên dịch với thầy [tên giảng viên] và dùng giáo trình của thầy. Tuy giáo trình thầy soạn rất công phu, và tụi em phải tập dịch nhiều bài text và bài báo... Nhưng em thấy những tài liệu cách đây hơn 10 năm. Hiện tại em thấy các nội dung đó không còn có tính thời sự so với bối cảnh kinh tế xã hội hiện tại của đất nước.

Một số sinh viên khác cũng cho biết là học biên dịch với các tài liệu ở dạng giáo trình đã soạn sẵn không đem lại hứng thú nhiều, vì đa số các bài dịch mẫu đã có sẵn trong giáo trình. Điều này khiến các em quá lệ thuộc vào bài dịch mẫu, và trở nên lười biếng, không nỗ lực tìm ra các cách dịch khác:

Em nhận thấy là có thể có nhiều cách dịch khác nhau. Tuy nhiên, trong giáo trình dịch, thường có các bài dịch mẫu. Đa số các bạn thường so sánh bản dịch tiếng Anh và tiếng Việt mà không chịu tìm tòi, tự mình dịch các tài liệu được yêu cầu.

Quan điểm trên cũng trùng lặp với quan điểm của những sinh viên nhận xét rằng tài liệu giảng dạy biên dịch cần được cập nhật. Ví dụ, một sinh viên cho biết là em thấy rất hứng thú khi giáo viên đem các nguồn tư liệu mới mẻ, cập nhật từ Internet vào chương trình giảng dạy:

Em rất thích học lớp dịch với cô [tên giảng viên]. Cô không có một giáo trình cụ thể nào cả. Tuy nhiên những tài liệu chúng em được học lại rất hay, và rất cập nhật... Những bài dịch cô thường muốn tụi em dịch là những bài lấy từ Internet. Chẳng hạn năm qua, khi học về chủ đề kinh tế, tụi em được học nhiều về TPP (Trans-Pacific Partnership). Khi học về giáo dục, tụi em được dịch nhiều về các bài liên quan đến thời sự như Festival Huế... Em thấy rất bổ ích và lý thú.

3.3. Các chủ đề sinh viên được học

Tất cả các giảng viên và sinh viên phỏng vấn đều cho biết là các nguồn tư liệu dùng trong các học phần biên dịch đa dạng và phong phú. Điều này phù hợp với các số liệu được xác định trong một công trình khác (Phạm Hoa Hiệp & Doan Thanh Tuan, 2013). Ví dụ, Bảng 1 cho thấy, ở trường đại học, sinh viên thường được yêu cầu dịch các tài liệu chính luận. Loại tài liệu này chiếm 74% trong tổng số các loại tài liệu được dạy. Tài liệu khoa học và văn chương chiếm lần lượt 26% và 22% trong tổng số các tài liệu được sử dụng trong chương trình giảng dạy. Sinh viên hiếm khi được yêu cầu dịch các tài liệu hành chính, công vụ và các tài liệu sinh hoạt hàng ngày. Các loại tài liệu này chỉ chiếm lần lượt 12% và 8%.

Bảng 1. Các loại tài liệu sinh viên chưa tốt nghiệp thường được yêu cầu dịch tại trường đại học

Loại tài liệu	Số lượng 50	Tỷ lệ
Tài liệu chính luận	37	74%
Tài liệu khoa học	13	26%
Tài liệu văn chương	11	22%
Tài liệu hành chính/công vụ	4	12%
Tài liệu sinh hoạt hằng ngày	3	8%

3.4. Quan điểm của các sinh viên đã tốt nghiệp: Bất cập giữa đào tạo dịch thuật và nhu cầu thị trường

Dữ liệu từ các cuộc phỏng vấn với sinh viên đã tốt nghiệp cho thấy việc thiếu kiến thức chuyên ngành và không thông thạo những thuật ngữ chuyên môn là rào cản lớn đối với công tác dịch thuật của các em. Trên thực tế, hầu như sinh viên nào cũng đối mặt với loại khó khăn này. Những sinh viên này nói rằng nắm vững ngôn ngữ nguồn và đích là một điều kiện cần, nhưng chưa đủ cho việc hành nghề biên dịch. Thị trường dịch thuật chuyên nghiệp đòi hỏi một biên dịch có kiến thức tốt các vấn đề chuyên môn. Chẳng hạn, một sinh viên đã tốt nghiệp cho biết:

Không phải tất cả biên dịch tại trung tâm dịch thuật của chúng em có khả năng dịch tất cả các tài liệu thuộc các lĩnh vực chuyên môn khác nhau. Vì lợi ích của khách hàng và nâng cao trình độ chuyên môn, mỗi chúng em phụ trách dịch một vài lĩnh vực chuyên môn nhất định. Mặc dù vậy, chúng em thường gặp khó khăn trong việc hiểu và dịch rất nhiều chủ đề chuyên môn. Nếu như chúng em được học nhiều từ ngữ chuyên môn hơn ở trường thì tại em có thể làm công việc hiện tại của mình tốt hơn.

Bên cạnh việc thiếu kiến thức chuyên môn và khó khăn với các thuật ngữ, tất cả những sinh viên đã tốt nghiệp đều nói đến những khó khăn trong nghề dịch thuật của họ vì không quen với các loại tài liệu, văn bản chưa từng được học. Ví dụ, một sinh viên mới tốt nghiệp đang làm việc tại một trung tâm dịch thuật phát biểu:

Trong chương trình học tại trường, các tài liệu chính luận được ưu tiên cao; ngược lại, các văn bản hành chính/công vụ được đánh giá rất thấp. Do đó, ngay trong những ngày đầu tiên làm việc ở trung tâm dịch thuật, em gặp không ít khó khăn khi dịch tài liệu hành chính, văn phòng... loại tài liệu này chiếm đa phần trong số các loại tài liệu tại trung tâm dịch thuật của em. Em đã phải mất một thời gian dài để làm quen với việc dịch các loại văn bản này.

Điều này khẳng định kết quả của nghiên cứu trước đây (Phạm Hoa Hiep & Doan Thanh Tuan, 2013). Bảng 2 cho thấy trong công tác biên dịch hiện tại, tài liệu hành chính công vụ, là loại tài liệu sinh viên đã tốt nghiệp thường được khách hàng yêu cầu dịch nhiều nhất. Loại tài liệu này chiếm 84% trên tổng số tài liệu họ được khách hàng giao cho. Trong khi đó, sinh viên đã tốt nghiệp có ít cơ hội dịch tài liệu chính luận (28%). Họ cũng hiếm khi dịch các tài liệu khoa học và sinh hoạt hằng ngày (lần lượt là 18% và 10%). Đáng chú ý, họ đã không có cơ hội để làm việc với tài liệu văn chương.

Loại tài liệu sinh viên đã tốt nghiệp thường được khách hàng giao

Bảng 2. Các loại tài liệu sinh viên đã tốt nghiệp thường dịch trong công việc hiện tại

Các loại tài liệu được dịch trong công việc hiện tại	Số lượng 50	Tỷ lệ
Tài liệu hành chính - công vụ	42	84%
Tài liệu chính luận	14	28%
Tài liệu khoa học	9	18%
Tài liệu sinh hoạt hằng ngày	5	10%
Tài liệu văn chương	0	0%

Bảng 3 cho thấy một thực tế về sự khác biệt lớn giữa những gì sinh viên được yêu cầu dịch tại trường đại học và những gì họ thường dịch sau khi tốt nghiệp. Trong khi trên thị trường

dịch thuật, nhu cầu dịch các tài liệu hành chính công vụ là rất lớn (84%), thì các loại tài liệu này thường không được chú trọng nhiều trong chương trình đào tạo dịch thuật tại trường đại học (12%). Ngược lại, trong khi tài liệu chính luận, khoa học, và văn chương được coi trọng tại trường đại học (lần lượt là 74%, 26% và 22%), thì các loại tài liệu này lại thường không phổ biến trên thị trường dịch thuật (lần lượt là 28%, 18% và 0%). Rõ ràng, có một khác biệt lớn giữa những gì sinh viên học tại trường đại học và những gì thị trường đòi hỏi họ phải làm sau khi tốt nghiệp. Nên chăng giáo viên và những người liên quan đến việc thiết kế chương trình dạy biên dịch cần tìm hiểu nhiều hơn về thị trường dịch thuật để có thể xây dựng chương trình và giảng dạy hiệu quả hơn?

Bảng 3. Khác nhau giữa đào tạo và thực tiễn

Loại tài liệu	Tỷ lệ	
	Ở trường đại học	Ở nơi làm việc
Tài liệu hành chính/công vụ	12%	84%
Tài liệu chính luận	74%	28%
Tài liệu khoa học	26%	18%
Tài liệu sinh hoạt hằng ngày	8%	10%
Tài liệu văn chương	22%	0%

4. Kết luận và đề xuất

Nghiên cứu này có những hạn chế nhất định: Nghiên cứu được tiến hành trên quy mô nhỏ: chỉ có một lượng rất hạn chế giáo viên và sinh viên được phỏng vấn. Nghiên cứu cũng chỉ tập trung một khía cạnh của việc giảng dạy dịch thuật: các loại tài liệu, trong khi đó có rất nhiều khía cạnh khác của công tác dịch thuật cũng như giảng dạy dịch thuật cần được xem xét. Vì vậy các kết quả của nghiên cứu cần được xem xét thận trọng, và không thể khái quát hóa.

Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu này vẫn có thể được xem là một nguồn thông tin hữu ích trong việc chỉnh sửa hay soạn thảo lại chương trình giảng dạy biên dịch nói riêng và giảng dạy các ngành khác ở đại học nói chung theo hướng tiếp cận được nhu cầu thị trường. Để có được chương trình giảng dạy tốt hơn, cần xem xét những điều sau:

Xây dựng và chọn lọc giáo trình, nguồn tư liệu dạy biên dịch theo nhu cầu thị trường

Chương trình dịch thuật ở bậc giáo dục đại học phải được thiết kế sao cho có thể giúp cho sinh viên có ý thức về bản chất của công việc, những thách thức và nhu cầu của thị trường hiện tại. Sinh viên cần biết về các loại tài liệu và tài liệu nào thường được dịch trên thị trường, về các công cụ và nguồn thông tin trợ giúp có thể hỗ trợ tốt nhất cách dịch những loại tài liệu này. Nói cách khác, thông tin về nhu cầu thị trường nên trở thành nội dung chính quyết định nguồn tài liệu dịch thuật tại trường đại học. Giáo trình dạy dịch với các bài dịch mẫu dường như không đáp ứng được nhu cầu dịch thuật đa dạng và mang tính thời sự. Vì vậy, mạng Internet có thể đóng một vai trò quan trọng. Giáo viên có thể tìm các tài liệu phù hợp trên Internet cả bằng tiếng Anh và tiếng Việt và đưa vào chương trình dạy biên dịch. Tuy nhiên, như các giáo viên đã nêu, cần sắp xếp các tài liệu được lựa chọn theo khả năng ngôn ngữ của sinh viên và cần giải trình với Khoa và Tổ Bộ môn cơ sở và tính pháp lý của việc dạy không theo giáo trình có sẵn.

Xây dựng và chọn lọc giáo trình, nguồn tư liệu dạy biên dịch theo nhu cầu của sinh viên

Tuy nhiên, nếu chúng ta chỉ chú trọng nhu cầu thị trường mà không xét đến nhu cầu học tập của sinh viên, chúng ta có nguy cơ xây dựng chương trình quá lý tưởng, không phù hợp và xa rời thực tế. Thực tiễn cho thấy nhiều sinh viên chuyên ngữ ở năm cuối của đại học vẫn không có được kỹ năng thực hành tiếng cơ bản đủ để giao tiếp thông thường hằng ngày, chứ chưa nói là để dịch thuật. Vì vậy, ngoài việc chú ý đến nội dung, khi chọn nguồn tư liệu để dạy biên dịch, giảng viên cần chú ý việc bồi dưỡng kỹ năng thực hành tiếng cho sinh viên bằng cách lựa chọn các nguồn tư liệu phù hợp về cấp độ ngôn ngữ.

Cuối cùng, cho dù tài liệu giảng dạy trong lớp học có đóng vai trò quan trọng quyết định chất lượng dạy và học ngành biên dịch thế nào đi nữa thì giảng viên vẫn còn có thể khuyến khích sinh viên tự mình tìm thêm các nguồn tài liệu để nâng cao kỹ năng biên dịch của mình. Đây là chiến lược lâu dài cần được chú trọng.

Tài liệu tham khảo

- Aula, I. (2005). Translation training and modern market demands. *Perspectives: Studies in translatology*, 13(2) Retrieved on October 15, 2008 from <http://www.ugr.es/~benjamin/translator%20training.pdf>.
- Bernardini, S. (2004). The theory behind the practice. Translator training or translator education? In K. Malmkjer (Ed.), *Translation in undergraduate degree programmes* (pp. 17-29). Amsterdam and Philadelphia: Benjamins.
- Caminade, M. & Pym, A. (1998). Translator-training institutions. In M. Baker (Ed.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 280-285). London & New York: Routledge.
- Common Sense Advisory (2013). Language Service Market: 2013. Retrieved from <http://www.common senseadvisory.com/AbstractView/tabid/74/ArticleID/5503/Title/TheLanguageServicesMarket2013/Default.aspx>.
- Do Minh Hoang (2009). Đào tạo chuyên ngành biên dịch trong thời kỳ mới: Thách thức lớn cho các trường đại học (Training translators in a new era: A challenge for universities). *Proceedings of the first Conference on translation-interpretation and translator-interpreter training* (pp. 83-106). University of Foreign Languages, Hue University.
- Galperin, I. R. (1981). *English stylistics*. Moscow State Linguistics University.
- Pham Hoa Hiep & Doan Thanh Tuan (2013). The relevance of university course for real job practice: the case of translation course in Vietnam. *UDRU Journal of Humanities and Social Sciences* 2(3): Special Edition.
- Pham Hoa Hiep & Tran Thi Ly (2013). Developing graduate knowledge and skills for the world of work: The case of the translation curriculum in Vietnam. *The Internet Journal of Language, Culture and Society*, 36, 7-17.
- Pym, A. (2009). *Exploring translation theories*. London and New York: Routledge.
- Tran Van Phuoc (2007). The opening address. *Proceedings of the first Conference on translation-interpretation and translator-interpreter training* (pp. 3-4). University of Foreign Languages, Hue University.

PHỤ LỤC

PHỤ LỤC 1: Câu hỏi phỏng vấn giảng viên

1. Thầy/cô đã và đang dạy các học phần nào liên quan đến biên dịch?

2. Thầy/cô sử dụng giáo trình gì để dạy các học phần đó?
3. Xin thầy/cô nhận xét về giáo trình này (tính thích hợp/khả năng lôi cuốn học sinh/nội dung/ngôn ngữ)
4. Nếu không dùng giáo trình, thầy/cô sử dụng các tài liệu nào để dạy biên dịch?
5. Xin thầy/cô nhận xét về các tài liệu này (tính thích hợp/khả năng lôi cuốn học sinh/nội dung/ngôn ngữ)
6. Thầy/cô có những khó khăn, thách thức gì khi thiết kế/chọn lọc giáo trình/tài liệu để dạy biên dịch?
7. Thầy/cô làm gì để khắc phục những khó khăn này?
8. Thầy/cô còn có những ý kiến/nhận xét nào khác liên quan đến tài liệu giảng dạy biên dịch và công việc đào tạo biên dịch nói chung không?

PHỤ LỤC 2: Câu hỏi phỏng vấn sinh viên năm thứ 4, ngành Biên dịch

1. Em đã học được bao nhiêu học phần biên dịch?
2. Em có nhận xét khái quát gì về các giáo trình/tài liệu của các học phần này?
3. Điều gì làm em thấy thích nhất về các giáo trình/tài liệu của các học phần này?
4. Điều gì làm em thấy không thích nhất về các giáo trình/tài liệu của các học phần này?
5. Em có nhận xét cụ thể gì về các nội dung trong các giáo trình/tài liệu mà em đã được học?
6. Em còn có những ý kiến/nhận xét nào khác liên quan đến tài liệu giảng dạy biên dịch và công việc đào tạo biên dịch nói chung không?

PHỤ LỤC 3: Câu hỏi phỏng vấn sinh viên đã tốt nghiệp ngành Biên Dịch

1. Em có nhận xét gì về các giáo trình/tài liệu của các học phần này mà em đã học trước khi tốt nghiệp?
3. Điều gì làm em thấy hữu ích nhất về các giáo trình/tài liệu của các học phần này đối với công việc dịch thuật hiện tại của em?
4. Điều gì làm em thấy ít hữu ích nhất về các giáo trình/tài liệu của các học phần này đối với công việc dịch thuật hiện tại của em?
5. Nếu được theo học lại chương trình cử nhân ngành biên dịch, em muốn được học theo các tài liệu nào?
6. Em còn có những ý kiến/nhận xét nào khác liên quan đến tài liệu giảng dạy biên dịch và công việc đào tạo biên dịch nói chung không?

AN INVESTIGATION INTO RESOURCES FOR TEACHING TRANSLATION AT UNIVERSITY OF FOREIGN LANGUAGES, HUE UNIVERSITY

Abstract: The article reports the major findings of a small research project which aims to investigate the materials which are currently used in the translation classes in the BA Translation Course at University of Foreign Languages, Hue University. By documenting the teachers' and students' perceptions involved, it shows that there are some difficulties in choosing the right materials for teaching translation. There is also a mismatch between the topics being taught and the real translation market. The research also seeks to offer some recommendations which aim to enhance the teaching of translation at University of Foreign Languages, Hue University and other similar universities.

Key words: teaching material, translation, translation course book, translator training